

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Chief Economist

Directie Algemene
Economische Politiek

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk

CE-AEP / 20307631

Bijlage(n)

3

Datum 9 december 2020

Betreft Aanpassingen in het economische steun- en herstellpakket als gevolg
van de ontwikkeling in de bestrijding van het coronavirus

Geachte Voorzitter,

De noodpakketten en het steun- en herstellpakket dat 1 oktober jl. is ingegaan, hebben hun werk goed gedaan. Het gebruik van het totale omvangrijke steunpakket ademt mee met het verloop van het virus, biedt ondersteuning waar dat nodig is, en heeft inmiddels na 9 maanden een omvang van € 33,7¹ miljard bereikt. De Nederlandse economie toont bovendien veerkracht. Na een scherpe krimp van 8,5% in het tweede kwartaal van dit jaar, veerde de economie in het derde kwartaal sterk op met een groei van 7,7%. Daarbij is de werkloosheid gestegen, van 2,9% voor de crisis naar 4,3% in oktober. Dit is een lichte daling ten opzichte van de zomer toen de werkloosheid nog 4,6% bedroeg. Het werkloosheidspercentage ligt nog onder het langjarig gemiddelde van 4,5%². Ook zijn deze uitkomsten tot nu toe beter dan eerdere verwachtingen³, ondanks een heropleving van het virus. Deze cijfers laten zien dat Nederlandse ondernemers en werkkenden niet bij de pakken neerzitten, maar hard aan de slag zijn gegaan om bij te dragen aan het herstel van onze economie. Het steun- en herstellpakket levert hier een belangrijke bijdrage aan.

Tegelijkertijd geven de nieuwe ramingen van het CPB nog altijd een heldere boodschap: het is laagconjunctuur in Nederland. De economie zal dit jaar volgens naar verwachting met circa 4,2%⁴ krimpen. De opleving van het virus na de zomer en de aanvullende beperkingen die daarop volgden, hebben de onzekerheid vergroot en kunnen het vertrouwen in economisch herstel schaden. Ook volgend jaar staan de consumptie en de investeringen nog onder druk. De signalen over een mogelijk vaccin zijn hoopvol en zouden economisch herstel in de loop van volgend jaar kunnen bespoedigen. Tegelijkertijd zijn we ondanks alle inspanningen van ondernemers en werkkenden niet zomaar terug op het groeipad van voor deze crisis. Hoewel de verwachting is dat volgend jaar verder herstel plaatsvindt, zal de werkloosheid in eerste instantie verder oplopen. Faillissementen en ontslagen nemen onvermijdelijk toe, ondanks of juist dankzij het uitzonderlijk lage huidige niveau van faillissementen in vergelijking met

¹ Bestaande uit EMU-relevante uitgaven en fiscale maatregelen in 2020, daarnaast zijn er ook niet EMU-relevante uitgaven (€ 2,4 miljard) en minder inkomsten door belasting uitstel (€ 12,6 miljard).

² CBS (2020) betreft het gemiddelde werkloosheidspercentage oktober 2015-oktober 2020, seizoengecorrigeerd,

³ CPB (2020) Macro Economische Verkenning (MEV) 2021

⁴ CPB (2020) Novemberraming

eerdere jaren. Delen van de economie lijken blijvend veranderd.

Het kabinet wil in deze huidige moeilijke fase de werkgelegenheid en bedrijvigheid blijven ondersteunen en werkenden en ondernemers helpen. Het kabinet kiest voor stabiliteit en rust. We willen dat het gebruik van het steunpakket zoveel als mogelijk blijft mee-ademen met de economie en op die manier zijn goede werk blijft doen voor de werkenden en bedrijven die dat nodig hebben. Daarom kiest het kabinet er nu voor de steun- en herstelpakketten in het eerste kwartaal van 2021 niet af te bouwen. De parameters in de NOW, zoals het vergoedingspercentage en de omzetgrenzen, blijven dus ongewijzigd ten opzichte van het vierde kwartaal van dit jaar. Voor de TVL geldt dat de omzeterderving grens onveranderd blijft, maar er een nieuwe berekeningswijze wordt gehanteerd: het subsidiepercentage wordt verhoogd zodat bedrijven met grotere omzetverliezen meer worden gecompenseerd in vergelijking met de eerdere regeling. Het subsidiepercentage zal meegroeien met de mate van de omzeterderving. Deze intensivering geldt vanaf het vierde kwartaal van 2020. Hiermee wil het kabinet tegemoetkomen aan sectoren die met grote omzetverliezen te maken hebben gehad. Daarnaast kunnen ook in het eerste kwartaal van 2021 alle sectoren gebruik maken van de TVL; het loslaten van de SBI-codes wordt met een kwartaal verlengd. Tot slot wordt de evenementenbranchemodule ook voor het eerste kwartaal van 2021 opengesteld. Het kabinet verlengt het uitstel van betaling van belastingen tot 1 april 2021.

Het kabinet beseft ook dat er huishoudens zijn die door de economische crisis te maken hebben met een onvoorzienbare, onvermijdelijke en plotselinge terugval in hun inkomen. Zij kunnen daardoor in problemen raken met de betaling van noodzakelijke kosten, waaronder woonlasten. Het kabinet maakt daarom € 130 miljoen vrij voor een Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) voor huishoudens die door omstandigheden in ernstige financiële problemen dreigen te komen.

Op deze manieren wil het kabinet nu perspectief bieden en onzekerheden bij burgers en bedrijven zoveel mogelijk wegnemen. Het is immers nog altijd een moeilijke tijd. Veel Nederlanders zullen hun baan of zelfs hun eigen bedrijf verliezen. Met het in volle kracht voortzetten van het huidige steun- en herstelpakket in het eerste kwartaal van 2021 willen we dit zoveel mogelijk voorkomen en de economie door deze fase van de crisis slepen. Het steunpakket is daarom ook fors. Het kabinet is van mening dat deze uitzonderlijke tijden ook vragen om een stevig vangnet van de overheid. Dit laat onverlet dat dit geld moet worden geleend, en dus door toekomstige generaties moet worden terugbetaald. Dat dit omvangrijke pakket zijn werk doet, vertaalt zich bijvoorbeeld in een relatief laag aantal faillissementen en een beperkt gestegen werkloosheidspercentage. Het kabinet is de uitvoeringsorganisaties dan ook zeer erkentelijk dat de steunpakketten zo effectief blijken te zijn.

Zoals de steun automatisch meegroeit wanneer de impact van het virus de omzetten van bedrijven verder onder druk zet, zo krimpt de steun ook automatisch mee naarmate de impact van het virus kleiner wordt. Dat laatste hopen we natuurlijk op zo kort mogelijke termijn te zien gebeuren. Mocht een

vaccin snel beschikbaar komen dan biedt dit ook kansen voor een snel herstel van onze economie.

Deze herijking van het steun –en herstelpakket geeft invulling aan de motie Asscher⁵ om te bezien in hoeverre afbouwen van de steun in januari 2021 nog gewenst is. Daarnaast wordt met deze brief invulling gegeven aan de motie Aartsen c.s.⁶ waarin wordt verzocht om waar mogelijk het steunpakket te actualiseren.

De leeswijzer van deze brief is als volgt. Allereerst gaat de brief in op hoe het bestaande pakket aan maatregelen bijdraagt aan economie en baanbehoud. Vervolgens wordt inzichtelijk gemaakt wat deze brief concreet betekent voor de regelingen uit het steun- en herstelpakket. Daarna zal het kabinet verder ingaan op aanvullende ondersteuning die we bieden aan kwetsbare mensen in onze samenleving. Tot slot informeert het kabinet uw Kamer in deze brief over voortgang van eerder aangekondigd beleid, zoals de evenementenbranchemodule in het vierde kwartaal van 2020 en de voucherkredietregeling.

Het kabinet blijft zich inspinnen voor het behouden van banen en bedrijven

Economisch beeld

De laatste cijfers tonen de veerkracht van de Nederlandse economie in samenhang met de grote effectiviteit van de Nederlandse steun aan werkenden en ondernemers. Het aantal banen steeg in het derde kwartaal met 164 duizend; daarmee is de krimp in banen uit het tweede kwartaal vooralsnog met ongeveer 55% hersteld. Een knappe prestatie na een grote neergang. Per saldo kromp de Nederlandse economie in de eerste drie kwartalen van dit jaar met 3%. De Nederlandse economie presteert daarmee nog steeds bovengemiddeld vergeleken met andere landen. Gemiddeld was er in de EU sprake van een bbpverlies van 4%. Onderliggend is de krimp in bijvoorbeeld Zweden (5%), België (5,7%) en buiten de EU in het Verenigd Koninkrijk (9,7%) een stuk groter geweest.⁷

Hierbij ziet het kabinet net als het CPB dat het huidige niveau van faillissementen in vergelijking met eerdere jaren uitzonderlijk laag is. In oktober 2020 is het laagste aantal faillissementen uitgesproken in 21 jaar.⁸ Het kabinet hecht aan het behoud van ondersteuning van werkenden, consumenten en ondernemers en wil zich blijven inspinnen om banen te behouden, en onnodige ontslagen en faillissementen voorkomen. Hierbij doet het kabinet een beroep op de vindingrijkheid en veerkracht van Nederlandse werkenden en ondernemers om zich ook zo goed als mogelijk aan te passen aan de nieuwe situatie waarin wij ons bevinden. Het kabinet doet dit door het beleid aan te passen; ondernemers door het zoeken naar nieuwe bronnen voor omzet; en werkenden door om –en bijscholing en het zoeken naar nieuw werk. De huidige onzekerheid zorgt ervoor

⁵ Kamerstuk 35 420, nr. 110

⁶ Kamerstuk 35 420, nr. 163

⁷ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/46/impact-corona-op-nederlandse-economie-minder-sterk-dan-gemiddeld-in-de-eu>

⁸ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/46/minder-faillissementen-in-oktober>

dat dit proces van groot belang blijft, omdat we ondanks de recente positieve berichten nog niet weten hoe lang het nog duurt tot een nieuw vaccin volledig beschikbaar is. Als aanpassingen te lang vooruit geschoven worden, staat dit een vlot herstel in de weg. Ondernemers die geconfronteerd worden met een uitzichtloze situatie zouden niet door moeten blijven gaan met het opbouwen van schulden. De crisis versnelt daarbij ook een aantal eerder ingezette trends, bijvoorbeeld ten aanzien van thuiswerken en online aankopen, waardoor de economie er na de crisis anders uit zal zien dan ervoor.

Het steun- en herstelbeleid tot nu toe

Sinds het begin van de crisis in maart is er alles aan gedaan om de economische schade zo goed als kan te mitigeren met behulp van omvangrijke steun –en herstellepakketten om zo het vertrouwen van werkenden en ondernemers overeind te houden. In 2020 wordt er € 29,3 miljard⁹ extra uitgegeven voor steun aan burgers en bedrijven en ander corona-gerelateerd beleid. De overheid staat in 2020 voor € 65 miljard extra garant, er is voor bijna € 13 miljard aan belastinguitstel verleend en de budgettaire omvang van de fiscale maatregelen bedraagt € 4,4 miljard. Dit staat nog los van de € 11,5 miljard extra uitgaven en verminderde inkomsten die automatisch doorwerken in de overheidsfinanciën door de slechter economische situatie.¹⁰

Er is nadrukkelijk gekozen voor brede, mee-ademende regelingen, die inspelen op het verloop van het virus. Zowel subsidies die voortkomen uit de NOW-regeling voor loonkosten als de TVL-regeling voor vaste lasten zijn gekoppeld aan het verwachte omzetverlies van ondernemers. Zo zijn door het veranderde economisch beeld de extra kosten van de NOW 3 inmiddels geraamd op € 344 miljoen in 2020, en € 1,45 miljard in 2021.¹¹ Dit is een stijging van 34%. Bij de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) 3 en 4 is er eveneens een verwachte stijging van 18% aan uitgaven. De TVL is in het vierde kwartaal binnen twee weken na openstelling al bijna 34 duizend keer aangevraagd. Dit illustreert dat het gebruik van het pakket mee-ademt met de economische omstandigheden. Deze regelingen blijven van kracht tot 1 juli 2021.

Dit betekent dat bedrijven die in moeilijkheden verkeren als gevolg van het coronavirus en de contact-beperkende maatregelen ondersteuning hebben gekregen en blijven krijgen om de uitdagingen het hoofd te bieden. Hierbij geldt voor bedrijven dat de belastingheffing meebeweegt met de omstandigheden van ondernemers. Het is lastig in te schatten hoeveel bedrijven niet of nauwelijks meer buffers hebben. Het is duidelijk dat veel bedrijven hebben moeten interen op hun buffers in het voorjaar en het is niet te verwachten dat deze volledig aangevuld zijn in het goede derde kwartaal. Tegelijkertijd zien we dat de liquiditeit van veel bedrijven door een combinatie van factoren redelijk op peil is gebleven. Hierbij speelt de steun vanuit de overheid een belangrijke rol, zowel de subsidie vanuit o.a. de TVL en de NOW als garantieregelingen en uitstel van belastingbetaling. Dit in combinatie met het stimulerend beleid van centrale

⁹ Dit is exclusief € 2,4 miljard aan niet EMU-relevante uitgaven en € 4,4 miljard aan fiscale maatregelen.

¹⁰ <https://www.rijksfinancien.nl/overheidsfinancien-coronatijd/noodmaatregelen>, stand 1 December.

¹¹ Een deel van de uitgaven van 2021 hebben betrekking op aanvragen gedaan in 2020.

banken heeft bijgedragen aan het gezond houden van de financiële sector, wat voor de gehele economie van belang is. Ook is de getoonde flexibiliteit van banken, verhuurders en andere crediteuren hierbij van groot belang geweest. Het kabinet is de afgelopen weken in nauw contact geweest met de financiële sector en zal dat ook de komende periode blijven. Hiermee geeft het kabinet ook gevolg aan de toezegging gedaan aan lid Aartsen tijdens het debat over het Steun- en Herstelpakket op 3 november jl. Het resultaat van deze factoren zien we in de lage faillissementscijfers; daaruit blijkt vooralsnog niet dat buffers uitgeput zijn. Tenslotte is het belangrijk hierbij te melden dat gemiddelden en trends slechts beperkt inzicht geven in de situatie van specifieke individuele bedrijven. Daarnaast zijn er sectorspecifieke regelingen van kracht en maatregelen die tot doel hebben om liquiditeitsproblemen te voorkomen en kunnen zzp'ers van de Tozo-regeling gebruik maken. Daarnaast is € 1,4 miljard uitgetrokken voor aanvullend sociaal beleid.¹² In bijlage I bij deze brief zijn de meest recente cijfers te vinden over het gebruik van de regelingen in het generieke steun- en herstelpakket.

Herijking van het steun- en herstelpakket

De tweede golf en de daarbij genomen contactbeperkende maatregelen hebben een duidelijke impact gehad op de inspanningen die bedrijven en werkenden leveren om te herstellen van de eerdere klap. Het steun- en herstelpakket dat in augustus 2020 is gepresenteerd is om deze reden zo vormgegeven dat het gebruik mee kan ademen met de veranderende economische situatie. Bij het herijken van het steun- en herstelpakket zet het kabinet in op het blijvend ondersteunen van bedrijven en burgers en het versterken van het vertrouwen in onze economie. Gezien de bestaande onzekerheden bij bedrijven en werkenden in de komende periode, is het kabinet van mening dat het niet verstandig is om de afbouw van het steunpakket in de geplande vorm door te laten gaan.

Het kabinet heeft ook uitvoering gegeven aan motie Palland en Bruins van 3 november 2020¹³, en heeft het SCP, de DNB en het CPB gevraagd om advies dat ingaat op een optimale strategie om de economische en sociale schade van de coronacrisis voor Nederland te beperken. Het CPB heeft hier invulling aangegeven door in de novemberraming¹⁴ overwegingen voor beleid op te nemen. De DNB geeft hier invulling aan door beleidsoverwegingen inzake de steunpakketten op te nemen in de volgende publicatie van de Economische Ontwikkelingen en Vooruitzichten, voorzien op 14 december. Het SCP geeft aan al verscheidene publicaties te hebben uitgegeven die voldoen aan dit verzoek, en dat er gewerkt wordt aan een nieuwe serie publicaties onder de noemer 'coronakompassen'. Hierin wordt ook ingegaan op concrete handelingsperspectieven voor beleid en zijn ook aanknopingspunten voor het beperken van de sociale schade in te vinden.

Het kabinet heeft ervoor gekozen om de NOW en de TVL in het eerste kwartaal van 2021 niet af te bouwen ten opzichte van het vierde kwartaal van 2020. De

¹² Zie ook bijlage II

¹³ Kamerstuk 35 420, nr. 175

¹⁴ CPB (2020) Novemberraming

vergoedingspercentages van de NOW blijven gelijk aan het laatste kwartaal van 2020 net als de omzeldrempels. Voor de TVL wordt het subsidiepercentage aangepast voor het vierde kwartaal van 2020 en het eerste kwartaal van 2021. Dit percentage was 50%, maar zal nu oplopen met het omzeldervingspercentage. Hierdoor krijgen ondernemingen met de grootste omzetverliezen meer subsidie. De omzeldrempel blijft ook voor de TVL gelijk in het vierde kwartaal van 2020 en het eerste kwartaal van 2021. Ook kiest het kabinet er nu voor om de verbreding van de TVL na 1 januari 2021 te handhaven. Daarmee wijkt het kabinet af van het afbouwpad dat in de Kamerbrief van 28 augustus jl.¹⁵ is aangekondigd. Dit geeft bedrijven meer financiële armslag voor de komende periode. Tot slot verlengt het kabinet het uitstel van betaling van belastingen tot 1 april 2021.

Gevolgen voor de NOW

Door het pakket niet af te bouwen, blijft het vergoedingspercentage in het tweede tijdvak (zie tabel) van de NOW 3 gelijk aan het vergoedingspercentage uit het eerste tijdvak van NOW 3. Dat betekent dat het maximale vergoedingspercentage 80% van de loonsom bedraagt in plaats van 70%. Daarnaast blijft de loonsomvrijstelling gelijk aan 10%. Ook wordt het minimale omzetverlies om voor de NOW in aanmerking te komen in het tweede tijdvak niet verhoogd naar 30%. Het minimale omzetverlies blijft 20%. De meerkosten worden geraamd op € 814 miljoen.

	NOW 2	NOW 3	
		Eerste tijdvak	Tweede tijdvak
Tijdvakken	Juni t/m september	Oktober t/m december	Januari t/m maart
Vergoedingspercentage	90%	80%	80%
Loonsom vrijstelling	-	10%	10%
Minimaal omzetverlies	20%	20%	20%
Forfaitaire opslag	40%	40%	40%
Maximale vergoeding loon	2x dagloon	2x dagloon	2x dagloon

Gevolgen voor de TVL

In het oorspronkelijke afbouwpad werd vanaf 1 januari 2021 uitgegaan van een minimaal omzetverlies van 40% om in aanmerking te komen voor de TVL. In het herijkte afbouwpad wordt voor het eerste kwartaal van 2021 uitgegaan van hetzelfde percentage als in het vierde kwartaal van 2020, dus 30%. Net als in het vierde kwartaal van 2020 staat in het eerste kwartaal van 2021 de TVL open voor alle sectoren. De extra kosten van voortzetting van de verbreding van de TVL worden geraamd op € 140 miljoen in het vierde kwartaal van 2020 en € 140 miljoen in het eerste kwartaal van 2021. Het niet ophogen van de omzeldrempels kost in het eerste kwartaal circa € 60 miljoen extra.

¹⁵ Kamerstuk 35 420, nr. 105

Daarnaast kiest het kabinet nu voor een verruiming van de subsidiepercentages van de TVL, met een budgettair beslag van € 180 miljoen extra in zowel het vierde kwartaal van 2020 als het eerste kwartaal van 2021. Het subsidiepercentage loopt vanaf het vierde kwartaal van 2020 op met de omzeterderving. Hierdoor zal de subsidie sterker mee-ademen met het omzetverlies.^{16 17} Verschillende sectoren maken noodgedwongen grote omzetverliezen, bijvoorbeeld omdat zij door de overheid zijn gesloten vanwege de contactbeperkende maatregelen. Het kabinet wil deze ondernemers nu extra tegemoetkomen. Hiermee wordt rekenschap gegeven van het feit dat ondernemingen die hun omzet sterker zien teruglopen, minder mogelijkheid hebben om binnen hun bedrijfsvoering hun resterende vaste lasten te dekken en zich aan te passen aan de nieuwe omstandigheden. Er komt een oplopend subsidiepercentage; 50% bij een omzeterderving van 30% tot 70% bij een omzeterderving van 100%. Het proces van de aanvraag voor de ondernemer en de daarbij noodzakelijke informatie zal met deze intensivering niet veranderen, dit wordt automatisch doorgevoerd. Daarom worden bovenstaande budgetten ook aan de begroting van 2021 toegevoegd.

Met de verruiming van de TVL zijn ook sectoren die nu heel weinig tot geen omzet draaien beter geholpen. Het gaat bijvoorbeeld om horeca, de reisbranche, touringcars, de evenementenbranche en kunst- en culturele instellingen.

	TVL 1	TVL 2	
		Eerste tijdvak	Tweede tijdvak
Tijdvakken	Juni t/m september	Oktober t/m december	Januari t/m maart
Afbakening sectoren	Ja	Nee	Nee
Minimaal omzetverlies	30%	30%	30%
Subsidiepercentage	50%	50-70%	50-70%
Maximum bedrag	€50.000	€90.000	€90.000
Minimum vaste lasten (per 3 maanden)	€4.000	€3.000	€3.000

¹⁶ Ter illustratie: voor een ondernemer met 30% omzeterderving zal het vergoedingspercentage gelijk blijven aan 50%, voor een ondernemer met 65% omzetverlies zal het vergoedingspercentage stijgen naar 60% en voor een ondernemer met 100% omzetverlies zal het vergoedingspercentage stijgen naar 70%. Dit vergoedingspercentage geldt voor de gehele subsidie van een onderneming binnen de TVL Q4 2020 en Q1 2021.

¹⁷ Doordat de in de Kamerbrief van 27 oktober jl. aangekondigde eenmalige subsidie voor verplicht gesloten eet- en drinkgelegenheden een opslag is op de TVL, zal deze vergoeding ook hoger dan voorzien uitvallen voor de ondernemer. Hoeveel hoger dit zal zijn is afhankelijk van het omzetverlies van de ondernemer, maar de verwachting is dat dit gemiddeld gezien ongeveer 25% extra zal zijn. Daarentegen telt, zoals eerder met uw Kamer gedeeld, steun vanuit de TVL mee als omzet bij de berekening voor de NOW. Meer steun onder de TVL leidt voor ondernemers tot lagere steun uit de NOW (zie paragraaf 'Verduidelijking omzetbegrip binnen de NOW'). Per saldo leidt de verhoging van de TVL tot aanzienlijk meer steun voor zwaar getroffen ondernemers.

Onderstaande tabel laat zien welk deel van de vaste lasten wordt vergoed in een nieuwe situatie.

TVL2 eerste tijdvak – oude situatie			TVL2 eerste en tweede tijdvak – nieuwe situatie		
Omzet-verlies	Subsidie-percentage	Deel van de vaste lasten vergoed	Omzet-verlies	Subsidie-percentage	Deel van de vaste lasten vergoed
20%	0%	0%	20%	0%	0%
30%	50%	15%	30%	50%	15%
65%	50%	32,5%	65%	60%	39%
100%	50%	50%	100%	70%	70%

Onderstaand tekstkader toont voor een aantal sectoren hoe de belangrijkste regelingen in het vierde kwartaal van 2020 uitpakken. Zie voor de opbouw van de berekeningen bijlage II. De TVL-verhoging in het vierde kwartaal van 2020 en de daarmee samenhangende verhoging van de subsidie voorraad- en aanpassingskosten is hierbij meegenomen. De rekenvoorbeelden zijn waar nodig afgerond. Daarnaast geldt dat dit slechts illustraties zijn. De situatie verschilt uiteraard per ondernemer.

Chief EconomistDirectie Algemene Economische
Politiek**Ons kenmerk**

CE-AEP / 20307631

Café-onderneming

- Een doorsnee caféonderneming met een omzet van €120.000 per kwartaal, een loonsom van €20.700* per kwartaal en €30.000** aan vaste lasten per kwartaal krijgt bij een omzetverlies van 40% in Q4 2020 voor dat kwartaal in totaal €15.500 aan subsidie vanuit de TVL, NOW en de subsidie voorraad- en aanpassingskosten (€6.350 TVL + €7.750 NOW + €1.400 subsidie voorraad- en aanpassingskosten). Zonder de herijking zou dit €15.200 zijn (€6.000 TVL + €7.850 NOW + €1.350 subsidie voorraad- en aanpassingskosten).
- Bij een omzetverlies van 100% in Q4 2020 ontvangt deze onderneming voor dat kwartaal in totaal €43.900 aan subsidie vanuit de TVL, NOW en de subsidie voorraad- en aanpassingskosten (€21.000 TVL + €18.200 NOW + €4.700 subsidie voorraad- en aanpassingskosten). Zonder de herijking zou dit €37.950 zijn (€15.000 TVL + €19.600 NOW + €3.350 subsidie voorraad- en aanpassingskosten).

Restaurant

- Een groter restaurant met een omzet van €510.000 per kwartaal, een loonsom van €98.600* per kwartaal en €127.500** aan vaste lasten per kwartaal krijgt bij een omzetverlies van 40% in Q4 2020 voor dat kwartaal in totaal €70.000 aan subsidie vanuit de TVL, NOW en de subsidie voorraad- en aanpassingskosten (€27.000 TVL + €37.000 NOW + €6.000 subsidie voorraad- en aanpassingskosten). Zonder de herijking zou dit €68.600 zijn (€25.500 TVL + €37.400 NOW + €5.700 subsidie voorraad- en aanpassingskosten).
- Bij een omzetverlies van 100% in Q4 2020 ontvangt deze onderneming voor dat kwartaal in totaal €196.000 aan subsidie vanuit de TVL, NOW en de subsidie voorraad- en aanpassingskosten (€89.250 TVL + €86.750 NOW + €20.000 subsidie voorraad- en aanpassingskosten). Zonder de herijking zou dit €171.550 zijn (€63.750 TVL + €93.550 NOW + €14.300 subsidie voorraad- en aanpassingskosten).

Touringcaronderneming

- Een touringcaronderneming met een omzet van €210.000 per kwartaal, een loonsom van €70.800* per kwartaal en €69.300** aan vaste lasten per kwartaal krijgt bij een omzetverlies van 40% in Q4 2020 voor dat kwartaal in totaal €40.800 aan subsidie vanuit de TVL en NOW (€14.700 TVL + €26.100 NOW). Zonder de herijking zou dit €40.350 zijn (€13.850 TVL + €26.500 NOW).
- Bij een omzetverlies van 100% in Q4 2020 ontvangt deze onderneming voor dat kwartaal in totaal €109.500 aan subsidie vanuit de TVL en NOW (€48.500 TVL + €61.000 NOW). Zonder de herijking zou dit €100.900 zijn (€34.650 TVL + €66.250 NOW).

Bioscoop

- Een bioscoop met een omzet van €174.000 per kwartaal, een loonsom van €18.600* per kwartaal en €125.300** aan vaste lasten per kwartaal krijgt bij een omzetverlies van 40% in Q4 2020 voor dat kwartaal in totaal €31.650 aan subsidie vanuit de TVL en NOW (€26.500 TVL + €5.150 NOW). Zonder de herijking zou dit €30.400 zijn (€25.050 TVL + €5.350 NOW).
- Bij een omzetverlies van 100% in Q4 2020 ontvangt deze onderneming voor dat kwartaal in totaal €98.050 aan subsidie vanuit de TVL en NOW (€87.700 TVL + €10.350 NOW). Zonder de herijking zou dit €76.000 zijn (€62.650 TVL + €13.350 NOW).

*De loonsommen zijn gebaseerd op de totale personele kostenpercentages van de betreffende sectoren, gecorrigeerd voor de verschillen tussen de bij de NOW gebruikte loonsom uit de Polisadministratie en de bijkomende personele lasten à 40% (Bron: CBS Statline)

**Hierbij is uitgegaan van het vastlastenpercentages die bij de TVL worden gehanteerd, welke zijn gebaseerd op CBS-data op 2-digitniveau. Het gehanteerde vastelastenpercentage 25% voor eet- en drinkgelegenheden, 33% voor touringcarondernemingen en 72% voor bioscopen.

Gevolgen voor de Tozo

Eind september heeft het kabinet vanwege de invoering van de landelijke coronamaatregelen besloten de invoering van de beperkte vermogenstoets in de Tozo uit te stellen tot 1 april 2021.¹⁸ Tozo 3 loopt daarmee van 1 oktober 2020 tot 1 april 2021 en bevat geen wijzigingen ten opzichte van Tozo 2. Per 1 januari 2021 ondersteunt het kabinet daarnaast waar nodig zelfstandig ondernemers om zich voor te bereiden op een nieuwe toekomst. Gemeenten zullen samen met zelfstandig ondernemers inventariseren of en welke ondersteuning nodig is. Dit kan bijvoorbeeld gaan om coaching, advies, bij- of omscholing en heroriëntatie.

Gevolgen voor uitstel van betaling

Het tijdelijk versoepelde uitstelbeleid voor belastingen ondersteunt ondernemers die door de coronacrisis in liquiditeitsproblemen zijn gekomen. Vanaf het moment dat de ondernemer zich meldt voor deze regeling krijgt hij uitstel van betaling gedurende drie maanden.¹⁹ Ondernemers kunnen op verzoek langer dan drie maanden uitstel van betaling krijgen als zij aan bepaalde voorwaarden voldoen. Zo moeten zij in ieder geval aannemelijk maken dat de betalingsproblemen hoofdzakelijk door de coronacrisis zijn ontstaan.

Het kabinet verlengt het uitstel van betaling tot 1 april 2021. Dit betekent dat ondernemers tot uiterlijk 1 april 2021 uitstel van betaling, of een verlenging van een reeds verleend uitstel kunnen aanvragen. Voor ondernemers die na 1 januari 2021 voor de eerste keer een aanvraag doen betekent dit dat zij tot 1 april 2021 hun nieuw opkomende betalingsverplichtingen, zoals de periodieke afdracht van omzetbelasting en loonheffingen, niet hoeven te voldoen. Voor ondernemers die al eerder een aanvraag voor drie maanden hadden ingediend betekent dit dat zij alsnog om verlenging van het uitstel tot 1 april 2021 kunnen vragen. Voor ondernemers die eerder dit jaar al verlenging hadden gekregen, geldt het uitstel nu automatisch tot 1 april 2021. Voor al deze ondernemers geldt dus dat nieuw opkomende verplichtingen pas vanaf 1 april 2021 hoeven te worden hervat. De verlenging van het uitstelbeleid leidt ertoe dat er naar verwachting voor €2,5 miljard additioneel aan belastingvorderingen door ondernemers wordt uitgesteld, wat in latere jaren zal worden terugbetaald. De opgebouwde belastingschuld tijdens de periode van het uitstel hoeft niet direct op 1 april 2021 te worden voldaan. Ondernemers krijgen namelijk een ruimhartige betalingsregeling van 36 maanden vanaf 1 juli 2021. Naar verwachting leidt de verlenging van het uitstelbeleid tot 1 april 2021 tot €150 miljoen aan derving van belastinginkomsten.

Overige fiscale maatregelen

De meeste overige fiscale maatregelen lopen af per 31 december 2020. Het kabinet verlengt een vijftal fiscale maatregelen tot 1 april 2021. Het gaat daarbij

¹⁸ Kamerstuk 35 420, nr. 141

¹⁹ Het versoepelde uitstelbeleid geldt voor de inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting, omzetbelasting (btw), loonbelasting, kansspelbelasting, assurantiebelasting, verhuurderheffing, milieubelastingen (EB/ODE, kolenbelasting, afvalstoffenbelasting, belasting op leidingwater), accijnzen, verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken en vergelijkbare belastingen in Caribisch Nederland, alsmede de belasting van personenauto's en motorrijwielen (BPM) vanaf het tijdvak mei 2020. De maatregel is niet van toepassing op de omzetbelasting, de accijnzen, de verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken en de kolenbelasting voor zover deze belastingen worden geheven met toepassing van de douanewetgeving ter zake van de invoer.

om het uitstel van administratieve verplichtingen rondom de loonheffingen, het akkoord met Duitsland en België over de belastingheffing van grenswerkers, de vrijstelling voor een aantal Duitse netto-uitkeringen, het btw-nultarief op mondkapjes, en het behoud van het recht op hypotheekrenteaftrek voor huizenbezitters als zij van hun hypotheekverstrekker een hypotheekbetaalpauze krijgen.

Daarnaast zal het kabinet twee nieuwe maatregelen treffen. In de eerste plaats voert het kabinet tot 1 april 2021 een btw-tarief van 0% in op COVID-19-vaccins en -testkits. Deze goedkeuring past binnen de ruimte die wordt geboden met de recente wijziging van de EU btw-richtlijn.²⁰ Ten tweede stelt het kabinet de Eenmalige opslag voor voorraad- en aanpassingskosten horeca vrij van inkomsten- en vennootschapsbelasting. Bij de uitvoering van deze subsidie wordt namelijk nauw aangesloten bij de voorwaarden en uitvoering van de TVL, die eveneens is vrijgesteld.

Startende ondernemingen

Ook startende ondernemingen maken een moeilijke periode door. De NOW en de TVL bieden voor startende ondernemers niet altijd een oplossing, vanwege het ontbreken van een referentieomzet. Er is immers in het voorgaande jaar nog geen omzet gemaakt. Het kabinet heeft hier serieus naar gekeken in overleg met de uitvoeringsorganisaties en sociale partners.²¹ Uiteindelijk is het niet gelukt om binnen de NOW-regeling en de TVL-regeling tot een uitvoerbare oplossing te komen. Startende ondernemingen kunnen wel gebruikmaken van diverse andere regelingen. Er is de mogelijkheid om uitstel van belastingen aan te vragen. Daarnaast zijn er diverse aantrekkelijke kredietregelingen, zoals de Corona Overbruggingslening (COL-faciliteit), de Borgstelling MKB-kredieten (BMKB) en kleine kredieten via Qredits, die het makkelijker maken voor ondernemers om geld te lenen. Daarnaast verkent het kabinet momenteel opties om het (buffer)vermogen van startende bedrijven te versterken evenals extra (overbruggings) kredieten voor ondernemers in getroffen sectoren, via Qredits en de COL-faciliteit. Hiervoor stelt het kabinet respectievelijk € 20 miljoen en € 50 miljoen beschikbaar.

Wat doet het kabinet verder?

Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)

Huishoudens kunnen door de economische crisis te maken hebben met een onvoorzienbare, onvermijdelijke en plotselinge terugval in hun inkomen. Zij kunnen daardoor in problemen raken met de betaling van noodzakelijke kosten, waaronder woonlasten. Hierbij valt onder meer te denken aan de volgende situaties:

²⁰ Hiermee voldoet het kabinet aan het verzoek van uw Kamer van 27 november 2020 om een reactie op het richtlijnvoorstel COM (2020) 688, houdende het Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 2006/112/EG wat betreft tijdelijke maatregelen inzake de belasting over de toegevoegde waarde voor COVID-19-vaccins en medische hulpmiddelen voor in-vitrodiagnostiek in reactie op de COVID-19-pandemie (uw kenmerk: 2020Z20935/2020D48733).

²¹ Ook uw Kamer heeft hier aandacht voor gevraagd. In het debat van 3 november jl. over het steun -en herstelpakket is aan het lid Van Aartsen toegezegd te onderzoeken of er wat gedaan kan worden voor startende werkgevers die nu niet in aanmerking komen voor de NOW.

- Huishoudens die nog wel inkomen uit werk hebben, maar tegelijkertijd met een dusdanige terugval in inkomsten geconfronteerd worden dat zij noodzakelijke kosten niet meer kunnen voldoen. Dit kunnen zelfstandigen zijn die veel van hun opdrachten zien verdwijnen, maar ook flexwerkers die plotseling minder worden opgeroepen en ook werkenden die kortdurend vanwege quarantaine inkomsten mislopen.
- Huishoudens die terugvallen op een uitkering en daardoor dusdanig achteruitgaan in inkomsten dat zij noodzakelijke kosten niet meer kunnen voldoen. Dit kunnen werkenden zijn, zoals artiesten en sekswerkers, die moeten terugvallen op het sociaal minimum.
- Huishoudens waar een of beide partners geen inkomen uit werk meer heeft en ook geen recht op een uitkering. Daardoor kunnen zij een dusdanige terugval in inkomsten ervaren dat zij noodzakelijke kosten niet meer kunnen voldoen. Zelfstandigen kunnen bijvoorbeeld hun opdrachten ineens zien teruglopen of maken vanwege de partnertoets of het uren-criterium geen aanspraak op de Tozo.

Het bestaande stelsel van sociale zekerheid en de maatregelen uit de steunpakketten bieden voor deze problemen niet altijd soelaas. Bovenstaande huishoudens dreigen daardoor tussen de wal en het schip te vallen. Het Rijk en gemeenten voelen zich maatschappelijk verantwoordelijk voor deze werkenden en huishoudens met onverhoopte financiële zorgen. Ook de sociale partners en uw Kamer hebben aandacht gevraagd voor deze problematiek en roepen op tot het bieden van ondersteuning bij knellende situaties.

Het kabinet creëert daarom een Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) voor huishoudens die door omstandigheden in ernstige financiële problemen dreigen te komen. Voor deze tijdelijke ondersteuning wordt het bestaande instrument van de bijzondere bijstand gebruikt. Bijzondere bijstand kan door gemeenten in individuele gevallen verstrekt worden als het door bijzondere omstandigheden niet meer mogelijk is om de noodzakelijke kosten te betalen. Gemeenten voeren de bijzondere bijstand uit en hebben daarbij eigen beleidsruimte. Een deel van de hierboven genoemde huishoudens is nu niet in beeld bij gemeenten, of komt op dit moment niet in aanmerking voor ondersteuning door gemeentelijke beleidsregels die toegang en gebruik van de bijzondere bijstand beperken. De betrokkenen zijn vaak ook niet bekend met de ondersteuningsmogelijkheden die gemeenten hebben.

Met VNG en Divosa worden afspraken gemaakt hoe deze groep beter en eenvoudiger door gemeenten kan worden bereikt via de TONK. Daartoe wordt met gemeenten gekeken hoe de gemeentelijke beleidsregels waar nodig tijdelijk verruimd kunnen worden. De inzet is tevens om bij de aanvraag voor TONK aandacht te besteden aan eventuele armoede- en schuldenproblematiek, zodat gemeenten hierin preventief op kunnen treden en via omscholings- en re-integratiemogelijkheden de arbeidsmarktpositie van aanvragers kunnen verbeteren.

De verwachting is dat 1 februari 2021 de uitwerking met gemeenten van de TONK gereed is. Mogelijk zal er ook een handreiking worden opgesteld om de uitvoering

te vereenvoudigen en daarmee de uitvoeringslast voor gemeenten te verlichten. Voor zover de gemeentelijke beleidsregels reeds voldoende ruimte bieden, kunnen individuele gemeenten ook nu al aanvragen voor de beoogde huishoudens afhandelen. Zodra de uitwerking verder vorm heeft gekregen in samenwerking met VNG en Divosa wordt uw Kamer nader geïnformeerd. Het kabinet blijft in gesprek – zeker ook met de sociale partners – om te bevorderen dat de ondersteuning recht doet aan de individuele situaties waarmee we worden geconfronteerd.

In totaal is een bedrag van maximaal € 130 miljoen gereserveerd voor het eerste halfjaar van 2021. Voor het eerste kwartaal komt € 65 miljoen beschikbaar. Aan het einde van het eerste kwartaal van 2021 zal op basis van de dan geldende situatie rondom de maatregelen tegen het coronavirus de inzet voor het tweede kwartaal van 2021 worden gewogen. De afspraken over de beleidsinzet zullen, net als de lopende steunpakketten, gelden tot 1 juli 2021. Het kabinet geeft met de TONK invulling aan de moties Palland c.s., Van Brenk, Van Weyenberg c.s., Asscher c.s. en de gewijzigde motie Bruins en Van der Graaf.²²

Evenementenbranchemodule

De noodzakelijke maatregelen ter bestrijding van het coronavirus hebben ertoe geleid dat veel evenementen niet zijn doorgegaan of slechts beperkt hebben kunnen plaatsvinden. Een belangrijke maatregel ter ondersteuning van de evenementenbranche is de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). De TVL is zo ingericht dat het omzetverlies wordt vastgesteld op basis van het verschil met hetzelfde kwartaal in het voorgaande jaar. Veel ondernemers in de evenementenindustrie zijn afhankelijk van het evenementenseizoen (tweede en derde kwartaal van het jaar) en hebben in deze periode door de aanhoudende beperkingen veel omzet gemist. Dit geldt bijvoorbeeld voor festival-organisatoren en kermisexploitanten. Deze ondernemers hebben hiervoor een TVL 1.0 subsidie ontvangen.

Het is het nu al bekend dat er bedrijven uit de evenementenindustrie zijn die door hun seizoenafhankelijkheid in TVL 1.0 subsidie hebben ontvangen, maar waarbij in het vierde kwartaal van 2019 de referentieomzet zo laag was dat ze niet in aanmerking komen voor de TVL-subsidie in het vierde kwartaal van 2020. Door de lage referentieomzet kunnen ze immers niet voldoen aan het vereiste minimumbedrag aan vaste lasten, dat wordt berekend op grond van de referentieomzet. Ook in het najaar hebben ze echter wel aanhoudende vaste lasten en zijn hun mogelijkheden om deze buiten het reguliere seizoen te dekken beperkt. Door de verscherpte maatregelen zijn de mogelijkheden om in het najaar activiteiten op te starten om een deel van de gemiste omzet goed te maken, niet meer mogelijk. Bovendien is het perspectief op omzet voor deze ondernemers voor een langere periode beperkt aangezien het evenementenseizoen 2021 nog ver weg is.

²² Respectievelijk Kamerstukken 35 420, nr. 174; 35 430, nr. 21; 35 420, nr. 165; 25 295, nr. 630; 35 420, nr. 183

Om de seizoengebonden ondernemers uit de evenementenindustrie ook in het najaar te ondersteunen is in de Kamerbrief van 27 oktober²³ de evenementenbranchemodule binnen de TVL aangekondigd. Het kabinet legt op dit moment de laatste hand aan de regeling. De contouren van de regeling zijn als volgt:

- De regeling is gericht op de organisatoren en toeleveranciers van publieke evenementen. Hier vallen onder meer onder kermessen, sportevenementen en festivals, maar ook voor het publiek toegankelijke congressen en beurzen. Niet onder de afbakening vallen privé evenementen zoals bruiloften en besloten bedrijfsevenementen, zoals bedrijfsfeesten, productlanceringen en andere besloten bedrijfsevenementen. De exacte definitie komt in de regeling te staan.
- De module is bedoeld voor bedrijven die wel in aanmerking zijn gekomen voor de TVL 1 en deze toegekend hebben gekregen, maar niet in aanmerking komen voor de TVL in het vierde kwartaal van 2020 vanwege te lage referentieomzet in het vierde kwartaal van 2019.
- Ondernemers (organisatoren en toeleveranciers) dienen voor minimaal 50% van hun omzet in het tweede en derde kwartaal van 2019 afhankelijk te zijn geweest van evenementen georganiseerd in diezelfde periode in 2019. Hoe ondernemers dat aan dienen te tonen wordt nog nader ingevuld.
- In afwijking van de brief van 27 oktober jl. zal er geen afbakening op basis van SBI-codes worden gemaakt om te bepalen of een ondernemer in aanmerking komt. Dit is in de uitvoering niet mogelijk, omdat de evenementensector geen vastomlijnde afbakening binnen de SBI-codes kent. Ondernemers worden beoordeeld op basis van bovenstaande voorwaarden.
- De subsidie voor ondernemers die in aanmerking komen voor de evenementmodule bedraagt 33,3% van de subsidie die de ondernemer ontving vanuit de TVL1, met een minimum van € 750 euro.

Voor de openstelling zal de regeling eerst bij de Europese Commissie genotificeerd moeten worden voor goedkeuring als staatssteun. De verwachting is daarom dat de regeling niet eerder dan de tweede helft van januari geopend kan worden. Het kabinet kiest er nu bovendien voor de evenementenbranchemodule ook in het eerste kwartaal van 2021 open te stellen, om ondernemers in de evenementenbranche die juist in het eerste kwartaal te maken hebben met een lage referentieomzet, en daarmee buiten de TVL zouden vallen, ook te ondersteunen. De evenementenmodule voor het eerste kwartaal van 2021 zal naar verwachting begin februari worden opengesteld.

De gevolgen van quarantaine voor werkenden en bedrijven

Het is niet voor iedereen mogelijk het werk vanuit huis voort te zetten wanneer men niet ziek is, maar op dringend advies van het RIVM wel thuis moet blijven. In veel van die gevallen biedt het bestaande stelsel van arbeidsrecht en sociale zekerheid werkenden inkomensbescherming. In aanvulling daarop zijn met de Tozo ook zelfstandigen die aan de voorwaarden voldoen verzekerd van een inkomen van tenminste het sociaal minimum. Daarnaast heeft het kabinet met het UWV afgesproken dat ook vangnetters (werknemers die geen werkgever (meer)

²³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/10/27/kamerbrief-over-aanvullingen-op-steun-en-herstelpakket>

hebben) die vanwege de quarantaine niet kunnen werken, aanspraak kunnen maken op een Ziektewetuitkering.²⁴

Het kabinet is zich ervan bewust dat desondanks niet alle werkenden tijdens quarantaine op een inkomensondersteunende regeling kunnen terugvallen en dat quarantaine voor sommige mensen een verlies van inkomen kan betekenen. Dat geldt bijvoorbeeld voor sommige oproepkrachten en zelfstandigen. Verlies van inkomen kan een prikkel vormen om bij ziekte toch aan het werk te gaan. Het kabinet vindt dat een onwenselijke prikkel. Ook sociale partners hebben aangegeven dat het belangrijk is zo'n prikkel te voorkomen; zo heeft de Stichting van de Arbeid hierover al op 1 april jl. een oproep gedaan aan decentrale cao-partijen. In die context heeft het kabinet tevens met sociale partners gesproken over het betrachten van coulance bij het toepassen van wachtdagen bij ziekte, daarmee invulling gevend aan de motie Asscher c.s.²⁵

Ook voor werkgevers brengt quarantaine kosten met zich mee, wanneer zij vervanging moeten regelen voor en loon moeten doorbetalen aan werknemers die thuis moeten blijven en niet vanuit huis kunnen werken. Vooral voor MKB-bedrijven in sectoren waar werknemers lastig thuis kunnen werken zijn deze kosten mogelijk lastig te dragen. De Stichting van de Arbeid heeft bovendien aangegeven dat deze materie eveneens kan leiden tot ongewenste discussies op de werkvloer tussen werkgever en werknemer(s) over wie de kosten voor het verzuim voor zijn of haar rekening neemt.

Het kabinet heeft de afgelopen tijd uitgebreid verkend welke mogelijkheden er zijn om die (financiële) gevolgen van quarantaine voor werkgevers en werkenden te beperken. Compensatie van ondervonden financiële gevolgen is daarbij geen haalbare route gebleken: het is niet mogelijk te komen tot een regeling die zowel gericht als uitvoerbaar is. Een regeling die de juiste groep mensen bereikt is immers per definitie complex, en in algemene zin geldt dat het toevoegen van nog een complexe regeling de continuïteit van de al zwaarbelaste uitvoeringsorganisaties in gevaar kan brengen, met alle risico's van dien.

Het kabinet heeft tevens gekeken naar de mogelijkheden voor een systeem van (horeca)vouchers voor mensen die in quarantaine moeten, daarmee invulling gevend aan de motie Van Weyenberg.²⁶ Ook dat is echter is geen begaanbare weg gebleken. Dit is een sympathiek idee. Gelet op ervaringen uit het verleden en uit het buitenland (bijv. het Verenigd Koninkrijk), is het echter helaas onwaarschijnlijk dat een systeem van vouchers juridisch en op de korte termijn praktisch uitvoerbaar is. Bovendien zou in de uitvoering onvermijdelijk een beroep moeten worden gedaan op de al zwaarbelaste GGD's, wat onwenselijk is. Daarnaast bestaat een reële kans op fraude, oneigenlijk gebruik en averechtse effecten, die toeneemt met de waarde van de voucher. Bovendien heeft het kabinet twijfels over de doelmatigheid van vouchers. Uit een verkenning van

²⁴ Zoals aan uw Kamer gemeld; Kamerstuk, 35570-XV, nr. 13, vraag 217

²⁵ Kamerstuk 35 420, nr. 161. Deze motie verzoekt de regering om met werkgevers te bespreken geen verlof- of wachtdagen in te zetten bij thuisisolatie. In meerdere gesprekken met sociale partners – waaronder het Bestuurlijk Overleg Corona en Economie van 25 november jl. – is dit verzoek onder de aandacht gebracht.

²⁶ Kamerstuk 35 420, nr. 165

McKinsey bleek namelijk dat een horecavoucher zeer beperkt helpt om mensen thuis te houden. Ten slotte wordt de horeca maar beperkt geholpen: vooral horeca met afhaal/bezorgmogelijkheden heeft baat bij de vouchers.

Desalniettemin is het kabinet blijven zoeken naar mogelijkheden om de gevolgen van quarantaine voor werkgevers en werkenden zoveel mogelijk te verkleinen.

In algemene zin geldt dat hoe langer de quarantaine duurt, hoe groter de financiële gevolgen voor werkgevers en werkenden zijn. Het kabinet heeft daarom dan ook besloten dat per 1 december mensen zonder klachten die naar voren komen als nauwe contacten via Bron- en Contactonderzoek en/of de CoronaMelder-app, zich op dag 5 na het laatste blootstellingsmoment kunnen laten testen.²⁷ Bij een negatieve uitslag en zonder klachten kunnen zij vervolgens uit quarantaine als er geen andere redenen zijn om in quarantaine te blijven en mits deze persoon alert blijft op klachten (en zich als die zich voordoen subiet laat testen). Hiermee zet het kabinet een flinke stap in het beperken van de financiële gevolgen van quarantaine. Voor reizigers, waaronder arbeidsmigranten, wordt op dit moment verkend of voor deze groep de quarantaineperiode ook verkort kan worden bij een negatieve testuitslag op dag vijf. Het kabinet zal daarnaast de komende tijd blijven kijken naar, en advies inwinnen over, de mogelijkheden om de quarantaineduur verder te verkorten.

Verder heeft het kabinet samen met gemeenten verkend welke routes er zijn om via gemeenten tegemoet te komen aan mensen die ondanks deze mogelijkheid tot verkorting van de quarantaineduur toch als gevolg van quarantaine in een knellende financiële situatie terecht komen, daarmee opvolging gevend aan de eerder genoemde motie Palland en motie Van Weyenberg c.s.²⁸ Zoals eerder in deze brief aangekondigd, creëert het kabinet een Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijk Kosten (TONK) om mensen die zich ten gevolge van de coronacrisis geconfronteerd zien met een substantiële terugval in inkomen te ondersteunen bij het voldoen van noodzakelijke kosten die zij niet langer kunnen dragen. Daarmee kunnen gemeenten ook tijdelijke ondersteuning bieden aan mensen die vanwege quarantaine te maken hebben met dusdanig inkomensverlies (en onvoldoende vermogen) dat zij bepaalde noodzakelijke kosten ondanks het bestaande stelsel van arbeidsrecht en sociale zekerheid niet langer kunnen dragen.

Coronabanen

Het kabinet gaat via twee routes cruciale sectoren ondersteunen met tijdelijke coronabanen. Het is de bedoeling dat deze coronabanen bijdragen aan het verlichten van de acute druk op enkele cruciale sectoren. De eerste route bestaat uit het ondersteunen, versterken en uitbreiden van bestaande succesvolle matching initiatieven zoals 'Extra handen voor de zorg' of de initiatieven zoals in Breda of Drenthe waarbij horecamedewerkers tijdelijk worden uitgeleend aan de zorg. Daarbovenop verkent het kabinet hoe een impuls gegeven kan worden, bijvoorbeeld via het verstrekken van tijdelijk extra budget aan de cruciale sectoren. Daarmee kunnen deze sectoren uit het onbenutte arbeidsaanbod werven

²⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/11/26/testen-op-corona-vanaf-1-december-voor-bepaalde-groepen-ook-mogelijk-zonder-klachten>

²⁸ Kamerstuk 35 420, nr. 174; 35 420 nr. 165

voor tijdelijke, (gedeeltelijk) betaalde coronabanen. Met deze aanpak wordt tevens invulling gegeven aan de motie van de leden Asscher en Palland²⁹, ingediend tijdens het debat over het nieuwe steunpakket op 3 november jl. Het kabinet werkt de coronabanen verder uit en stuurt voor het kerstreces hierover een brief naar uw Kamer.

Voucherkredietfaciliteit

In de brief over het steun- en herstelpakket van 28 augustus³⁰ is aangegeven dat het kabinet met de reisbranche de haalbaarheid en wenselijkheid van een kredietfaciliteit gekoppeld aan bestaande vouchers voor pakketreizen onderzoekt. De motie Aartsen c.s.³¹ verzoekt om voor 1 december 2020 samen met de reisbranche te komen tot een voorstel voor een kredietfaciliteit gekoppeld aan de bestaande vouchers.

De contouren van de voucherkredietfaciliteit zijn inmiddels door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de, brancheorganisatie ANVR en garantiefonds SGR (die 90% van de markt vertegenwoordigen) verder uitgewerkt en is nog onderhevig aan nadere invulling en definitieve instemming van de genoemde organisaties en de beoordeling door de Europese Commissie van deze steunmaatregel, nadat deze in concept is voorgelegd. De gesprekken zijn dusdanig constructief om hier al in te kunnen gaan op de contouren van de mogelijke voucherkredietfaciliteit. Het ministerie van EZK is ook in gesprek met de kleinere reisondernemers en garantiefondsen (VVKR, GGTO, VZR Garant, SGWZ) om te bezien in hoeverre een voucherkredietfaciliteit ook voor hen een oplossing zou bieden. Via de voucherkredietfaciliteit kunnen reisgarantiefondsen een aanvullende lening van de overheid krijgen waarmee ze vervolgens een liquiditeitslening kunnen verstrekken aan de reisorganisatie die onverhoopt en tijdelijk onvoldoende middelen hebben om vouchers terug te betalen aan consumenten. Voorwaarde is dat de reisorganisaties deze middelen alleen kunnen inzetten voor het uitbetalen van verstrekte vouchers. Het betreft vouchers die zijn afgegeven van 12 maart t/m 31 december 2020. Het maximaal te financieren bedrag per onderneming is 80% van de waarde van de aan de consument terug te betalen vouchers. Het krediet dat een reisonderneming kan aangaan is bovendien gemaximeerd op € 50 miljoen. Op deze manier is een prikkel ingebouwd die het aanpassingsvermogen en de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer voor het vinden van passende oplossingen stimuleert. Ook omdat niet alle reisorganisaties gebruik zullen maken van de voucherbank. Een onderneming aan wie een lening wordt verstrekt diende voorafgaand aan de uitbraak van het coronavirus in de kern gezond te zijn. De leningen worden in zes jaar afgelost tegen een nog nader te bepalen rentevergoeding en voorwaarden. Daarnaast wordt gedacht aan aanvullende eisen zoals het verbod op het uitkeren van dividenden of bonussen gedurende de periode van steun.

De garantiefondsen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de voucherkredietfaciliteit, het innen van de uitgeleende middelen en voor de terugbetaling aan de staat. Voor fondsversterking van SGR en voor eventuele

²⁹ Kamerstuk 35 420, nr. 160

³⁰ Kamerstuk 35 420, nr. 105

³¹ Kamerstuk 35 420, nr. 157

tekorten door wanbetaling of faillissementen kan het garantiefonds compenseren uit een toekomstige hogere (consumenten)bijdrage bij reisboekingen. Voor het voucherkrediet is naar verwachting ca. € 400 miljoen nodig ten behoeve van een lening aan SGR en aanvullend € 40 miljoen voor leningen aan de kleinere fondsen. Dit is afhankelijk van de definitieve uitwerking en besluitvorming. Het voucherkrediet komt voorlopig naast de al eerder toegezegde leningen aan de SGR en de kleinere garantiefondsen³² beschikbaar. Door de voucherkredietfaciliteit is de verwachting dat deze eerdere leningen grotendeels niet meer noodzakelijk zijn en de gereserveerde middelen terugvloeien voor zover deze niet reeds zijn ingezet. De voorgestelde en verdere uit te werken faciliteit is een vorm van staatssteun aan de reisbranche en zal derhalve in januari aan de Europese Commissie ter goedkeuring worden voorgelegd. De staatsecretaris van EZK zal in de beantwoording van de schriftelijke vragen van uw Kamer van 13 november jl. nader ingaan op een groot aantal vragen van uw Kamer over onder andere de financiële positie van de reissector en -garantiefondsen, de uitgifte van nieuwe vouchers in de toekomst en de waarborgen die de consument heeft. De Kamer wordt nader geïnformeerd over de uitwerking, de voorwaarden en het toetsingskader van de voucherkredietfaciliteit.

Afspraken detailhandel

Sinds de uitbraak van het coronavirus in Nederland hebben winkeliers en winkelmedewerkers hard gewerkt om de verspreiding van het virus tegen te gaan. Toch vond het kabinet het nodig dat er nog een extra stap werd gezet om het virus de komende tijd onder controle te krijgen en te houden. Veilig winkelen speelt daarbij een belangrijke rol, zeker in de drukke decembermaand. In overleg met VNO-NCW, MKB-Nederland en de brancheorganisaties in de detailhandel is door de bewindslieden van EZK en J&V afgesproken dat de detailhandel en overheid er samen voor zorgen dat de coronamaatregelen in de winkels en winkelgebieden beter worden nageleefd en gehandhaafd, zodat het in de omgeving van de winkels veilig is. Gezamenlijk is het 'Afsprakenkader verantwoord winkelen' ontwikkeld en heeft de sector een Retail Veiligheidskaart gemaakt met een indeling van verschillende winkelgebieden. In deze winkelgebieden stelt de detailhandel een private toezichthouder aan om ervoor te zorgen dat winkelbezoekers en winkelmedewerkers de maatregelen uit het protocol 'veilig winkelen' naleven. Als de richtlijnen en afspraken niet worden nagekomen kan de private toezichthouder een beroep doen op de lokale overheid om de naleving af te dwingen, bijvoorbeeld door de inzet van BOA's (Buitengewoon Opsporingsambtenaren). Dit heeft de minister van J&V afgesproken met de voorzitters van de veiligheidsregio's in het wekelijkse Veiligheidsberaad.

Fieldlabs

Tijdens het debat over de ontwikkelingen rondom het coronavirus van 18 november 2020 is er door het lid Veldman gevraagd naar experimenten waar Koninklijke Horeca Nederland samen met het ministerie van EZK aan gewerkt zou hebben. Het lid Veldman noemde hierbij het OMT-advies van 13 oktober 2020 om

³² Kamerstukken 35 420, nr. 72; 35 420 nr. 105

te kijken of binnen de horeca misschien te differentiëren is. De afgelopen tijd is er, mede naar de aanleiding van de vraag van het Outbreak Management Team (OMT), inderdaad gesproken met de sector over manieren om de horeca (gedeeltelijk) weer te openen. Het kabinet heeft na deze overleggen het OMT gevraagd te adviseren over het open stellen (onder voorwaarden³³) van eigenstandige restaurants (eetgelegenheden met een expliciete focus op het nuttigen van een maaltijd). Hieraan zijn geen experimenten voorafgegaan. Dit omdat het kabinet het niet nodig acht voor restaurants waar strenge voorwaarden gaan gelden dergelijke experimenten uit te voeren.

Het OMT heeft in haar advies aangegeven dat het heropenen van restaurants mogelijk negatieve effecten heeft op het aantal IC-opnames en het tijdstip van bereiken van de gewenste signaalwaarden. Op dit moment is het nog niet verantwoord om tot heropening over te gaan. We bekijken daarom opnieuw medio januari of restaurants onder deze voorwaarden weer open kunnen. Zoals de minister-president in de persconferentie van 8 december heeft aangegeven is daarvoor nodig dat het aantal IC-opnames per dag afneemt naar gemiddeld 10 per dag.

Daarnaast overweegt het kabinet nog een field lab op te starten voor cafés (drinkgelegenheden). Inzichten uit deze field labs kunnen helpen om deze horecagelegenheden op veilige en verantwoorde wijze sneller meer ruimte te bieden.

Voor evenementen wordt er (in tegenstelling tot eigenstandige restaurants) gewerkt met field labs. De evenementindustrie is eveneens een industrie die veel ervaring heeft hoe je veilig en verantwoord activiteiten kan organiseren. Om te onderzoeken op welke manier evenementen weer veilig en verantwoord georganiseerd kunnen worden heeft de sector een plan ingediend dat ook een economisch perspectief biedt voor 2021. Het betreft een aanpak waarbij wordt gestreefd naar de hoogst mogelijke beschermingsgraad voor de volksgezondheid. Hiervoor dienen enkele praktijktesten te worden uitgevoerd in het Fieldlab Eventindustrie dat conform de motie van de leden Aartsen en Van Weyenberg van 24 september jl. is vormgegeven. Het kabinet heeft besloten om vanaf half januari testevenementen toe te staan waarbij wordt begonnen met testen voor evenementen met zittend publiek: concerten, theater en voetbal.

Daarnaast overweegt het kabinet nog een field lab op te starten voor cafés (drinkgelegenheden). Inzichten uit deze field labs kunnen helpen om deze horecagelegenheden op veilige en verantwoorde wijze sneller meer ruimte te bieden.

³³ De 1,5m-maatregel wordt op locatie geïmplementeerd. Er worden hygiënemaatregelen op locatie genomen. Er wordt gewerkt met reservering, registratie, placering (vaste zitplaats) en triage (checkgesprek). Vervoersstromen in de horeca worden gescheiden. Er is een verbod van toepassing om meer dan 30 personen per zelfstandige ruimte toe te laten groepsvorming van meer dan 4 personen (niet met meer dan 4 personen reserveren). Geen zelfbediening. Gebruik van mondkapje bij verplaatsen in de ruimte. Sluitingstijd 22.00 uur Alcoholtijdverbod vanaf 22.00 uur. Voor de avond geldt: max. 2 placeringen. Buitenterras gesloten. Verbod op gebruik van gokkasten. Geluid tot maximum 60 db. Geen zitgelegenheid bij de bar.

Verduidelijking omzetbegrip binnen de NOW

Werkgevers hebben afgelopen jaar bij de aanvraag van het voorschot op de NOW 1 een geschat omzetverlies opgegeven. Nu we in de fase van de vaststellingen van NOW 1 zijn gekomen, moeten werkgevers het daadwerkelijke omzetverlies gaan berekenen. Dit wordt ervaren als een ingewikkelde klus en UWV en het Ministerie van SZW ontvangen over deze berekening dan ook veel vragen. Daarbij is de centrale vraag steeds: wat is nu wel of geen omzet voor de NOW? In bijlage III wordt nader ingegaan op dit omzetbegrip voor de NOW. Daarnaast zal ook op Rijksoverheid.nl uitleg gepubliceerd worden, waarbij ook een aantal verduidelijkende voorbeelden wordt opgenomen. Met deze brief en de tekst in de bijlage wordt ook invulling gegeven aan de motie van de leden Van den Hul en Belhaj³⁴ tijdens het begrotingsdebat van het ministerie van OCW.

Het omzetbegrip NOW sluit primair aan bij het jaarrekeningenrecht. Daar is opgenomen dat omzet bestaat uit de inkomsten die toe te rekenen zijn aan de reguliere activiteiten van de onderneming. Voor non-profitorganisaties wordt in plaats van opbrengsten vaak over baten gesproken. Ook hier geldt dat gekeken wordt naar baten die aan de reguliere activiteiten van de organisatie te koppelen zijn. Baten kunnen bijvoorbeeld subsidies, giften, bijdragen vanuit overheidsinstellingen, donaties etc. zijn. Deze worden tot de omzet gerekend als deze voortkomen uit de reguliere activiteiten van de onderneming.

De corona-gerelateerde subsidies zijn een aparte categorie inkomsten. In eerdere communicatie is gezegd dat 'alle corona-gerelateerde subsidies meegerekend moeten worden in de omzet voor de NOW'. Dat wordt in deze brief verder geduid en genuanceerd. Voor vijf corona-gerelateerde subsidies, namelijk de TVL, TOGS, Regeling continuïteitsbijdrage zorg, beschikbaarheidsvergoeding OV-bedrijven en Tegemoetkoming sierteelt en voedingstuinbouw, is dat wel het geval. Deze subsidies worden als omzet gezien voor de NOW omdat dit anders tot dubbelfinanciering vanuit het Rijk kan leiden. Ook de eventuele tegemoetkoming die werkgevers ontvangen als zij werknemers uitlenen in het kader van crisisbanen wordt voor de NOW als omzet gezien, wederom met het oog op het voorkomen van dubbelfinanciering vanuit het Rijk.

Caribisch Nederland

Het uitgangspunt blijft dat voor Caribisch Nederland een vergelijkbare benadering wordt gekozen als voor Europees Nederland, rekening houdend met de lokale situatie. Het besluit om de afbouw van de generieke regelingen voor Europees Nederland uit te stellen, wordt onverkort toegepast op Caribisch Nederland. De doorvertaling naar Caribisch Nederland van de extra inzet voor Qredits in Europees Nederland wordt nader uitgewerkt. Voor maatregelen voor Europees Nederlandse gemeenten wordt voor de Caribische openbare lichamen een vergelijkbare benadering gekozen.

Het subsidiepercentage in de Tijdelijke subsidieregeling loonkosten en inkomensverlies CN blijft gelijk aan die in de NOW, gehandhaafd op 80%. Aansluitend aan het besluit om in Europees Nederland extra middelen toe te

³⁴ Kamerstuk 35 570-VIII, nr. 136

kennen aan Europees Nederlandse gemeenten in het kader van de Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK), worden voor Caribisch Nederland extra middelen vrijgemaakt voor aanvullend eilandelijk beleid. De hoogte van deze middelen voor aanvullend eilandelijk beleid, waarvan de omvang in de huidige tranche ten opzichte van de voorgaande periode was verlaagd van € 1 miljoen per kwartaal naar € 0,5 miljoen per kwartaal, wordt voor het eerste kwartaal van 2021 weer op het oorspronkelijke niveau gebracht. Net als bij de TONK wordt voor de extra middelen aanvullend eilandelijk beleid, na het eerste kwartaal van 2021 een weegmoment toegepast en zal op basis van de dan geldende situatie rondom het coronavirus de inzet voor het tweede kwartaal van 2021 worden gewogen. Een potentiële doelgroep voor ondersteuning vanuit deze aanvullende eilandelijke middelen zijn gewezen werknemers die per 1 januari 2021 wegens het overschrijden van de termijn van drie maanden hun aanspraak op subsidie op grond van de Tijdelijke subsidieregeling loonkosten en inkomensverlies CN kwijtraken. De uitvoering wordt overgelaten aan het oordeel van de openbare lichamen, die de gelden naar eigen inzicht kunnen aanwenden, enkel binnen de begrenzing dat eilandelijk inkomensbeleid is uitgesloten.

Daarnaast is in Caribisch Nederland de subsidieregeling Tegemoetkoming Vaste Lasten BES (TVL BES) van kracht. Deze regeling is gebaseerd op de TVL voor Europees Nederland, en toegesneden op de lokale omstandigheden. Zo kent de regeling een standaard vaste kostenratio voor alle sectoren, en is in de huidige openstelling van de regeling (voor het vierde kwartaal van 2020) het subsidiepercentage verhoogd van 50% naar 75%. De verhoging wordt bekostigd uit de eerder geraamde budgetten voor CN. Dit houdt verband met de afhankelijkheid van Caribisch Nederland van de toeristische sector de beperktere mogelijkheden voor deze bedrijven om alternatieve omzet te genereren.

Financiële consequenties

In onderstaande tabellen worden de financiële gevolgen van de herijking van het steun- en herstelpakket samengevat. Naast de gevolgen van de beleidsmatige aanpassingen worden de ramingen van de NOW en Tozo geactualiseerd, opdat een zo actueel mogelijk beeld ontstaat van de verwachte uitgaven aan de steunmaatregelen.

Uitgaven

NOW 3 wordt bijgesteld op basis van de nieuwste macro-economische verwachtingen van het CPB en de eerste realisatiecijfers van de NOW 3. Dit leidt tot een opwaartse bijstelling van ca. € 1,8 miljard voor de hele looptijd t/m eind juni 2021, verdeeld over 2020 en 2021. De Tozo wordt bijgesteld op basis van de nieuwste realisatiecijfers van gemeenten. Bij de Tozo 1 & 2 – met een looptijd van respectievelijk t/m eind mei 2020 en t/m september 2020 – leidt dit tot een neerwaartse bijstelling van € 520 miljoen in 2020. Bij de Tozo 3 & 4 – met een looptijd van respectievelijk t/m eind maart 2021 en t/m eind juni 2021 – leidt dit tot een opwaartse bijstelling van € 152 miljoen, verdeeld over 2020 en 2021.

Financiële consequenties (in miljoenen euro's; - is saldoverbeterend) – nieuwe uitgaven			
	2020	2021	Toelichting
NOW³⁵			
w.v. NOW 3 autonoom (realisatiecijfers en MLT-update)	344	1.459	Dit betreft het verwachte kas- effect van de update van de NOW-3 raming. Een deel van de hogere uitgaven aan de derde tranche (Q4 2020) valt in Q1 2021. De hogere uitgaven in 2021 en is dus onderdeel van de hogere verwachte uitgaven in 2021, naast de hogere verwachte uitgaven aan de NOW 3.2 en 3.3 (Q1 2021 en Q2 2021).
w.v. NOW 3 beleidsmatig (niet afbouwen in Q1 2021)		814	Dit betreft een raming van de kosten samenhangend met het niet afbouwen van de NOW in Q1 2021.
Tozo			
w.v. Tozo 3 & 4 autonoom (realisatiecijfers)	50	102	Tozo 3 & 4 zijn bijgesteld op basis van (extrapolatie van) uitvoeringsinformatie van gemeenten.
w.v. Tozo 1 & 2 autonoom (realisatiecijfers)	-520		Tozo 1 & 2 zijn bijgesteld op basis van realisatiecijfers van gemeenten.
TVL			
w.v. beleidsmatig (vertraging afbouw)		60	Globaal wordt, geraamd dat het verlagen van de omzetzervingsdrempel van

³⁵ De ramingsbijstellingen NOW en Tozo voor begrotingsjaar 2020 zullen via de slotwet budgettair verwerkt worden. Ramingsbijstellingen NOW en Tozo en de beleidsmatige aanpassing in de NOW die vallen in begrotingsjaar 2021 worden budgettair verwerkt in een incidentele supplettoire begroting (ISB) die spoedig aan uw Kamer wordt verstuurd.

			40% naar 30% (zoals in Q4 2020) ten opzichte van het basispad circa 60 mln. aanvullend kost. (Q1 2021)
w.v. beleidsmatig (SBI codes)		140	Het breed openstellen van de TVL-regeling voor alle sectoren in de economie wordt geraamd op 140 mln. (Q1 2021, was al voorzien voor Q4 2020)
w.v. beleidsmatig (verhogen percentage)		360	De aangepaste TVL leidt voor zwaarder getroffen sectoren tot een hoger subsidiepercentage voor Q4 2020 en Q1 2021
Kredietregelingen			
Verhogen budget COL via Roms		50	De Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen verstrekken Corona Overbruggingsleningen (COL) aan het mkb
Verhogen budget Qredits		20	Via Qredits worden kredieten tot 250.000 verstrekt aan kleine bedrijven
Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)			
w.v. beleidsmatig		130	Voor Q1 2021 is 65 mln. gereserveerd. Voor Q1 en Q2 samen is maximaal € 130 mln. gereserveerd. Aan het einde van het eerste kwartaal van 2021 zal op basis van de dan geldende situatie rondom de maatregelen tegen het coronavirus de inzet voor het tweede kwartaal van 2021 worden gewogen. Het bedrag is inclusief uitvoeringskosten bij gemeenten.
Caribisch Nederland			
w.v. beleidsmatig (compensatie loonkosten CN en aanvullend eilandelijk beleid)		2	Dit betreft de kosten samenhangend met het niet-afbouwen van de tijdelijke subsidieregeling loonkosten en inkomensverlies Caribisch Nederland in Q1 2021 (€ 1

			mln.) en de middelen voor aanvullend eilandelijk beleid voor Q1 en Q2 samen 1 mln. Hier wordt, net als bij de TONK de inzet voor Q2, aan het einde van het eerste kwartaal van 2021 gewogen.
Boetes en vervolgingskosten		100	Dit wordt nog verder uitgewerkt en is bij benadering.
Reisvoucherfaciliteit Contouren			
reisvoucherfaciliteit		440	Dit wordt nog verder uitgewerkt en is bij benadering.

Inkomsten

Financiële consequenties nieuwe/verlenging fiscale maatregelen (in miljoenen euro's; - is saldoverbeterend)			
	2020	2021	Toelichting
Uitstel van betaling		2.500	Dit betreft een kasschuif. Het mogelijk extra afstel van belastingbetaling bedraagt € 150 miljoen. Maatregel leidt daarnaast ook tot een geschatte derving aan niet-belastingontvangsten bij boetes en vervolgingskosten van €100 miljoen.
Btw-nultarief op mondkapjes		75	
Uitstel administratieve verplichtingen rondom de loonheffingen		0	
Overleg met Duitsland en België over de belastingheffing van grenswerkers		0	
Vrijstelling van een aantal Duitse netto-uitkeringen		0	

Behoud van het recht hypotheekrenteaftrek bij hypotheekbetaalpauze		-10	De verlenging tot 31 maart 2021 zorgt voor een additionele kasschuif (geen derving) van 10 mln. van 2022 naar 2021.
Vrijstellen opslag voorraad- en aanpassingskosten horeca		0	
Btw-nultarief voor COVID-19-vaccins en -testkits		61	Maatregel heeft een neerwaarts effect op de zorguitgaven, waardoor het totale effect op de overheidsfinanciën lager uitvalt.

Tot slot

Het virus is inmiddels al een tijd bij ons. Het virus raakt niet alleen onze gezondheid, maar ook onze economie, die zich inmiddels in laagconjunctuur bevindt. Dit heeft onvermijdelijk tot gevolg dat Nederlanders hun baan en zelfs hun bedrijf zullen verliezen. Het kabinet kiest voor een steunpakket dat erop geënt is de economie door deze moeilijke fase van de crisis heen te loodsen. Om waar het kan persoonlijk leed zoveel mogelijk te voorkomen en perspectief te bieden aan werkenden en ondernemers in deze moeilijke tijd.

Het kabinet laat hiermee zien ver te willen gaan om onnodige economische schade te voorkomen en banen en bedrijvigheid te behouden³⁶. Het kabinet heeft zich ingespannen met een serie van grootschalige steunpakketten om economie en maatschappij te ondersteunen en daarmee zoveel mogelijk onzekerheid weg te nemen. In dit proces zijn sociale partners uitgebreid betrokken. In voorbereiding daarop heeft het kabinet ook voldaan aan de toezegging aan het lid Van Kesteren door de minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer op 17 november jl. om in gesprek te gaan met de minister van SZW over sociaal akkoord-achtige elementen in de coronacontext. De uitkomsten

³⁶ Hiermee ook invulling gevend aan de moties Krol (Kamerstuk 25 295, nr. 376) en Van Weyenberg (Kamerstuk 35 420, nr. 47) om de arbeidsmarktpositie van kwetsbare groepen waaronder ouderen en toetreders te beschermen.

Chief Economist
Directie Algemene Economische
Politiek

Ons kenmerk
CE-AEP / 20307631

zijn in deze brief geland. In oktober heeft het kabinet al besloten tot verruiming van het pakket. Ook in het aankomende kwartaal acht het kabinet het van belang om de omvangrijke pakketten niet af te bouwen. Daarmee kan het beroep op de regelingen mee-ademen met de impact van het virus en ondersteunen we hen die het hardst geraakt worden.

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Wopke Hoekstra
Minister van Financiën

Wouter Koolmees
Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Mona Keijzer
Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

Hans Vijlbrief
Staatssecretaris van Financiën, Fiscaliteit en Belastingdienst

Bas van 't Wout
Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid